

Domein 3 Leeromgeving

Inleiding

Als opleiding tot specialist ouderengeneeskunde willen we de aios een stimulerende leeromgeving bieden die de aios de mogelijkheid biedt om de benodigde competenties te verwerven en die de ruimte biedt om een eigen koers te bepalen en volgen. Het leren in de beroepspraktijk staat centraal in de opleiding tot specialist ouderengeneeskunde. Gezien vanuit opleidingskundig perspectief is de opbouw hier bij voorkeur van eenvoudig naar complex. De realiteit is echter dat het werk zich niet richt naar de leerbehoeftes, maar dat dit omgekeerd gebeurt: de opleiding moet gebruik maken van de leermogelijkheden in het werk. Dit veronderstelt dat de opleider toeziet op de complexiteit van de werkzaamheden en daar de aard en frequentie van begeleiding op aanpast. Voor een geleidelijke groei naar zelfstandig functioneren als specialist ouderengeneeskunde, begint de aios met eenvoudige, veelvoorkomende problemen. Tijdens de opleiding verschuift dit naar de meer complexe problematiek. De aios krijgt steeds meer taken toevertrouwd. Echter, voor een optimale en veelzijdige ontwikkeling van de aios is het ook van belang om systematiek aan te brengen in het leren. Begeleiding is hierbij cruciaal: de leeromgeving wordt nog krachtiger als aios en opleiders samen benoemen wat de aios al beheerst en wat nog niet en er samen actief voor zorgen dat de aios dit daadwerkelijk leert. De kenmerkende beroepssituaties zijn hierbij zowel uitgangspunt, omdat ze de competenties beschrijven, als hulpmiddel omdat ze helpen duidelijk te maken wat de aios moet kunnen en om te beoordelen waar de aios staat. (Landelijk Opleidingsplan, 2016).

Inhoud en afbakening

Een leeromgeving kan gezien worden als alle leerbronnen en de daaromheen georganiseerde activiteiten. Hier is leeromgeving geoperationaliseerd als de leermogelijkheden in de opleidings- en stage-inrichting en de begeleiding bij het werkplekleren, zowel door (stage)opleiders als docenten.

De inhoud van het domein Leeromgeving is onderverdeeld in vijf thema's.

Thema's	
3.1	Leermogelijkheden in opleidingsinrichting
3.2	Begeleiding bij het leren in opleidingsinrichting
3.3	Leermogelijkheden in de stage-inrichting
3.4	Begeleiding bij het leren in de stage-inrichting
3.5	Wetenschappelijk klimaat

Gehanteerde definities

Opleider	Een door de RGS voor de opleiding erkende specialist ouderengeneeskunde onder wiens verantwoordelijkheid de gehele opleiding of een gedeelte van de opleiding tot specialist plaatsvindt.
----------	---

Opleidingsinrichting	Door de RGS erkende instelling in Nederland dan wel een locatie van de instelling, waar praktijkopleiding plaatsvindt.
Stage	Deel van de opleiding dat plaats vindt buiten het specialisme ouderengeneeskunde.
Stage-inrichting	Door de RGS erkende al dan niet over meerdere locaties verspreide instelling of afdeling van een instelling waar een stage kan worden gevolgd voor een specialisme.
Stageopleider	Degene die een stage in een stage-inrichting als onderdeel van de opleiding in een specialisme verzorgt en door de RGS is erkend voor de praktijkopleiding van aios.
Leeromgeving	De leermogelijkheden in de opleidings- en stage-inrichting en de begeleiding bij het leren in deze omgevingen.

Thema 3.1. Leermogelijkheden in de opleidingsinrichting

Het opleidingsinstituut en de opleiders zorgen ervoor dat de aios in de praktijk zo veel mogelijk leerzame activiteiten kan uitvoeren. Deze leerzame activiteiten zijn gericht op het verwerven van de competenties van de specialist ouderengeneeskunde, aan de hand van kenmerkende beroepssituaties en kenmerkende beroepsactiviteiten. Om in een opleidingsinrichting terecht te komen die past bij de leerwensen/ doelen van een aios, is het van belang dat de aios een actueel overzicht heeft van wat de opleidingsinrichtingen als leerwerk omgeving te bieden heeft door middel van het LeerWerkPlan (LWP). In de koppeling wordt rekening gehouden met de leerbehoeftes van de aios. Daarnaast is het van belang dat de opleidingsinrichting zorgt voor een goede kwaliteit van de leeromgeving. De opleiders zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leerplek en bewaken deze samen met het instituut, met behulp van de kwaliteitscyclus, gebaseerd op zelfevaluatie, praktijkbezoeken en evaluaties door de aios.

Indicatoren / Stellingen Zelfevaluatie	Aandachtspunten
3.1.1 Bij de toewijzing van opleidingsplaatsen wordt rekening gehouden met de voorkeuren en leerdoelen van onze aios ¹ .	<ul style="list-style-type: none"> Hoe zorgen we ervoor dat aios op de hoogte zijn van wat de opleidingsinrichtingen aan leermogelijkheden te bieden hebben? Hoe zorgen we ervoor dat de matching zo optimaal mogelijk is?
3.1.2 Aios, opleiders en docenten organiseren samen dat de aios de benodigde leerzame activiteiten kan uitvoeren.	<ul style="list-style-type: none"> Hoe weten docent en opleider of de aios voldoende ervaring op kan doen met diverse kenmerkende beroepsactiviteiten?

¹ Gebaseerd op de NIVEL-enquête

	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe gaan opleidingsinrichtingen om met kenmerkende beroepssituaties waar zij niet voldoende kunnen bieden? • Hoe zorgen opleiders ervoor dat zij hun hele team betrekken en inzetten bij de opleiding van de aios? • Hoe zorgen we voor een academisch niveau, volgens de principes van EBM ?
<p>3.1.3 We evalueren en verbeteren de kwaliteit van de opleidingsinrichtingen op planmatige wijze.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe zorgen we voor een academisch niveau, volgens de principes van EBM? • Hoe worden de landelijke afspraken over dit domein uit het gezamenlijke kwaliteitsbeleid uitgevoerd? • Hoe betrekken we aios daarbij? • Hoe hebben we de kwaliteitsbewaking ingebed in de organisatie, zijn er eindverantwoordelijken (stafleden) die dit in hun takenpakket hebben? • Hoe zorgen we voor een veilig leerklimaat waarin de aios optimaal kan leren?

Thema 3.2. Begeleiding bij het leren in de opleidingsinrichting

Bij het begeleiden van de aios in de opleidingsinrichting is het van belang dat zowel de opleider als het instituut de aios voldoende stimulans, houvast en ondersteuning geven bij het uitzetten van de koers, het uitvoeren van de plannen en het vaststellen wanneer doelen behaald zijn. Dit betekent dat ze in staat moeten zijn tot het geven van *feedup* (het ondersteunen van de aios bij in kaart brengen wat er verwacht wordt), *feedback* (het ondersteunen van de aios bij het bepalen waar deze staat t.o.v. die verwachtingen) en *feedforward* (het ondersteunen van de aios bij het in kaart brengen wat er moet gebeuren). Leergesprekken, observaties, het Individueel Opleidings Plan en de kenmerkende beroepsactiviteiten zijn hierin belangrijke hulpmiddelen.

Indicatoren / Stellingen Zelfevaluatie	Aandachtspunten
3.2.1 De opleiders begeleiden de aios ² optimaal bij het opstellen en realiseren van leerdoelen.	<ul style="list-style-type: none">• Hoe faciliteert het opleidingsinstituut de opleiders in hun opleidingsstaken?• Hoe zorgen we dat opleiders voldoende geschoold zijn op een academisch niveau, volgens de principes van EBM?• Hoe begeleidt de opleider de aios bij het opstellen en realiseren van leerdoelen?• Welke rol spelen de opleidingsthema's en kenmerkende beroepsactiviteiten bij het opstellen en realiseren van de leerdoelen?• Hoe verloopt de samenwerking tussen opleider-docent-aios en hoe wordt de onderlinge samenwerking geoptimaliseerd?• Verloopt het opleiden vanuit een gezamenlijke visie, met aandacht voor EBM?
3.2.2 Het instituutsonderwijs faciliteert het leren op de werkplek.	<ul style="list-style-type: none">• Hoe verloopt de communicatie met opleiders gericht op de aansluiting tussen leren in de praktijk en op het instituut?• Hoe wordt de opleider op de hoogte gehouden van de opleidingsdoelen en het curriculum?

² Gebaseerd op de NIVEL-enquêtes

Thema 3.3. Leermogelijkheden in de stages

De stagepraktijk en de stageopleiders zorgen ervoor dat de aios in de praktijk zoveel mogelijk leerzame activiteiten kan uitvoeren. Deze leerzame activiteiten zijn gericht op het verwerven van de specialist ouderengeneeskundige competenties, aan de hand van kenmerkende beroepssituaties en -beroepsactiviteiten. Om in een stage-inrichting te komen die past bij de leerwensen/ doelen van een aios, is het van belang dat de aios een actueel overzicht heeft van wat de verschillende stages als leerwerk omgeving te bieden hebben. Stage-inrichtingen beschrijven de specifieke mogelijkheden in het LeerWerkPlan (LWP). In de koppeling wordt rekening gehouden met de leerbehoeften van de aios. Daarnaast is het van belang dat de stage-inrichting zorgt voor een goede kwaliteit van de leeromgeving. Het instituut bewaakt de kwaliteit van de leerwerkplek, onder andere door praktijkbezoeken en evaluaties door de aios.

Indicatoren / Stellingen Zelfevaluatie	Aandachtspunten
3.3.1 In de toewijzing van de opleidingsplaatsen wordt rekening gehouden met de voorkeuren en leerdoelen van de aios ³ .	<ul style="list-style-type: none">• Hoe worden aios op de hoogte gebracht van de leermogelijkheden op de stageplekken?• Op welke wijze manier wordt gestreefd naar een optimale matching optimaal en met welke aspecten wordt rekening gehouden?
3.3.2 Aios, stagebegeleiders ⁴ en docenten organiseren samen dat de aios ⁵ leerzame activiteiten kan uitvoeren.	<ul style="list-style-type: none">• Hoe is geregeld dat stagebegeleiders en aios voldoende op de hoogte zijn van de algemene opleidingsdoelen en bijbehorende kenmerkende beroepsactiviteiten?• Hoe worden aios begeleid bij het ontwikkelen en formuleren van persoonlijke leerdoelen?• Hoe wordt gezorgd dat aios voldoende (diverse) leerzame activiteiten kunnen uitvoeren?• Welke rol spelen teams rond de stageopleiders/stagebegeleiders bij de opleiding van aios?
3.3.3 We evalueren en verbeteren de kwaliteit van de stagepraktijken op planmatige wijze.	<ul style="list-style-type: none">• Hoe worden de landelijke afspraken over dit domein uit het gezamenlijke kwaliteitsbeleid uitgevoerd?• Hoe worden aios erbij betrokken?

³ Gebaseerd op de NIVEL-enquêtes

⁴ Omdat bij de stages de opleider niet altijd dezelfde persoon is als de stagebegeleider wordt als het over begeleiding op de stages gaat, de term stagebegeleider gebruikt

⁵ Gebaseerd op de NIVEL-enquêtes

	• Hoe hebben we de kwaliteitsbewaking ingebed in de organisatie, zijn er eindverantwoordelijken (stafleden) die dit in hun takenpakket hebben?• Hoe zorgen we voor een veilig leerklimaat waarin de aios optimaal kan leren?

Thema 3.4. Begeleiding bij het leren in de stages

Bij het begeleiden van de aios in de stagepraktijk is het van belang dat zowel de stagebegeleider als het instituut, de aios voldoende stimulans, houvast en ondersteuning geeft bij het uitzetten van de koers, het uitvoeren van de plannen en het vaststellen wanneer doelen behaald zijn. Dit betekent dat ze in staat moeten zijn tot het geven van *feedback*, *feedup* en *feedforward*. Leergesprekken, observaties, het Individueel Opleidings Plan, kenmerkende beroepssituaties en de kenmerkende beroepsactiviteiten zijn hierbij belangrijke hulpmiddelen.

Indicatoren / Stellingen Zelfevaluatie	Aandachtspunten Zelfevaluatie en Audit
3.4.1 Stageopleider/ stagebegeleider en docent begeleiden de aios ⁶ optimaal bij het opstellen en realiseren van leerdoelen.	<ul style="list-style-type: none">• Hoe worden stageopleiders en stagebegeleiders in hun taken ondersteund door het instituut?• Hoe begeleiden docent en stageopleider/ stagebegeleider de aios bij het opstellen en realiseren van leerdoelen? Welke rol spelen de opleidingsthema's en kenmerkende beroepsactiviteiten in het opstellen en realiseren van de leerdoelen?• Hoe stimuleert de docent dat de beoogde doelen van leergesprekken worden bereikt?• Hoe verloopt de samenwerking tussen stageopleider/stagebegeleider-docent-aios en hoe wordt gewerkt om de samenwerking te optimaliseren?
3.4.2 Het instituutsonderwijs ondersteunt het leren op de werkplek.	<ul style="list-style-type: none">• Hoe verloopt de communicatie met stageopleiders/ stagebegeleiders gericht op de aansluiting tussen leren in de praktijk en op het instituut? Hoe worden de stageopleider/stagebegeleider op de hoogte gehouden van de opleidingsdoelen en het curriculum?• In hoeverre hebben de stageopleider en de docent zicht op het psychisch welbevinden van de aios?

⁶ Gebaseerd op de NIVEL-enquêtes

Thema 3.5. Wetenschappelijk klimaat

Een positief wetenschappelijk klimaat is onontbeerlijk voor het gewenste academische niveau. Aios, docenten en (stage)opleiders zijn geïnformeerd over en soms ook betrokken bij relevante wetenschappelijke activiteiten van het instituut. Het instituut zet onderzoekers en andere experts in om het academisch niveau van het onderwijs te verhogen. Het opleidingsinstituut stimuleert aios om wetenschappelijk onderzoek te doen of om een bijdrage te leveren aan wetenschappelijk onderzoek.

Indicatoren / Stellingen Zelfevaluatie	Aandachtspunten
3.5.1 Het instituut betreft aios, docenten en (stage)opleiders bij wetenschappelijke activiteiten.	<ul style="list-style-type: none">• Welke wetenschappelijke activiteiten worden door het instituut onderkend?• Hoe worden aios, docenten en (stage)opleiders hierover geïnformeerd en gestimuleerd tot deelname?• Hoe worden aios ondersteund bij het zelf doen van onderzoek?• Hoe worden aios betrokken bij wetenschappelijk onderzoek in de praktijk?
3.5.2 Promovendi en onderzoekers worden betrokken bij onderwijsontwikkeling en -uitvoering.	<ul style="list-style-type: none">• Op welke manier worden onderzoekers betrokken bij onderwijs?
3.5.3 De (stage)opleider vervult een belangrijke taak in het onderwijs van EBM.	<ul style="list-style-type: none">• Op welke wijze laat de (stage)opleider EBM met alle drie de elementen in de leergesprekken aan de orde komen?